

N:o 48.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 Mars 1874, kl. 3 e. m.

*Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående bestir-
dande af en del kostnader för den under Professoren A.
E. Nordenskiölds ledning åren 1872—1873 företagna ark-
tiska expedition; Gifven Stockholms Slott den 6 Mars 1874.*

Sedan Intendenten vid Naturhistoriska Riksmuseum, Professoren A. E. Nordenskiöld, under åberopande af den stora betydelse ett fullständigt utredande af den norra polarbassinens beskaffenhet antoges ega i vetenskapligt och nautiskt hänseende, hos Kongl. Maj:t anhållit att, då ett af enskilda personer i Göteborg till hans förfogande för att under sommaren 1872 företaga en expedition till Spetsbergens nordkust och vidare norrut, i den mån sådant låte sig göra, stäldt belopp af 50,000 R:dr R:mt blefve otillräckligt, så vida ej för expeditionen finge, på sätt vid 1868 års arktiska expedition egt rum, påräknas bistånd af Kongl. flottans fartyg och manskap, har Kongl. Maj:t den 15 Mars 1872 medgifvit:

a) att postångfartyget Polhem finge för expeditionen användas under vilkor, bland andra, att befäl och underbefäl å fartyget äfvensom så stor del af besättningen, som af Kongl. Maj:t kunde anses böra utgöras af kronans manskap, utsåges på sätt som för expedition med kronans fartyg i allmänhet vore föreskrifvet, till hvilken kommendering dock endast de borde ifrågakomma, som förklarade sig villige att i expeditionen delta;

b) att jemväl lastbriggen Gladau finge upplåtas för expeditionen, dock endast under sommarmånaderna 1872, i följd hvaraf detta fartyg borde återvända så tidigt, att detsamma innan seglationstidens slut kunde i Carlskrona inträffa;

c) att sjöaflöningen för det å fartygen kommenderade befäl, underbefäl och manskap skulle beräknas efter gällande sjöaflöningsreglemente

och utgå såsom för andra expeditioner med kronans fartyg af anslaget till sjövapnets öfningar, med undantag likväl hvad de å Polhem kommanderade beträffade, för tiden från och med den 1 November 1872 till den 15 Maj 1873, under hvilken tid, då nämnda fartyg kunde antagas vara förlagdt i vinterqvarter, erforderlig aflöning skulle bekostas af Professoren Nordenskiöld och således all sjöaflöning af allmänna medel upphöra;

d) att proviant skulle under expeditionstiden utgå af kronans förråd till alla fartygen åtföljande deltagare i expeditionen, dock med skyldighet för Professoren Nordenskiöld att, efter expeditionens slut, ersätta kronan värdet af den proviant, som utlemnats till andra å fartygens mönsterrullor upptagna personer än dem, hvilka stodo i Kongl. Maj:ts och kronans tjenst, äfvensom till de sistnämnde under den tid sjöaflöning för dem icke af allmänna medel utginge; samt

e) att för återbetalningen efter expeditionens slut af de medel, hvilka på grund af ofvan gifna föreskrifter kunde varda af Kronan förskjutna, det åläge Professoren Nordenskiöld att före expeditionens afgång aflemna sådan säkerhet, som af befälhafvaren vid flottans station i Carlskrona kunde godkännas.

För öfrigt och då det visat sig att, för ångfartyget Polhems begagnande till omförmälda ändamål, detsamma erfordrade några reparationer och förändringar, bestående hufvudsakligast i en fortsättning framåt fören af den redan förut på akterdäcket befintliga öfverbyggnaden och en i följd häraf nödig förändring å fartygets mast och tackling äfvensom i mindre reparationer å ångpannan, medgaf Kongl. Maj:t, uppå derom af Professoren Nordenskiöld gjord framställning, under den 26 April 1872, att nyssberörda nödiga befunna och till en kostnad af omkring 6,000 R:dr beräknade arbeten finge för postverkets räkning utföras. Enligt hvad sedermera visat sig har likväl, hufvudsakligast med anledning af den under våren 1872 inträffade betydliga stegring å jern och jernarbeten, sistnämnda summa i sjelfva verket öfverskridits med ett belopp af 3,970 R:dr 43 öre, som enligt nådigt medgifvande den 14 November 1873 tills vidare fått af postmedlen förskottsvis bestridas.

Expeditionen, som afgick sommaren 1872 och under sistlidne Augusti månad lyckligen till Sverige återkommit, har, enligt hvad allmänt är känt, derunder haft att kämpa med en mängd missöden, som hindrat densamma att, såsom afsedt varit, framtränga i den norr om Sjuöarne belägna del af polarbassinen och för expeditionen enskildt, enligt hvad Professoren Nordenskiöld hos Kongl. Maj:t anmält, medfört omkostnader, uppgående till omkring dubbla det belopp, till hvilket de på

förhand uppskattats. Å andra sidan hafva dessa missöden genom det större antal manskap, som, i följd af båda fartygens instängning af is i Mosselbay, oförmodadt blef under vinterns lopp stäldt till expeditionens förfogande äfvensom genom de vetenskapsmän, som af samma anledning nödgats deltaga i öfvervintringen, möjliggjort åtskilliga ursprungligen ej afsedda vetenskapliga arbeten, som i utbyte lemnat opåräknade rika naturhistoriska samlingar, bland hvilka af Nordenskiöld särskildt uppgifvits en samling växt-försteningar, bestående af 4 till 5,000 stuffer, tillhörande 4 särskilda tidskiften af jordytans utveckling och utgörande de omfångsrikaste urkunder man för det närvarande skulle ega för utredande af den högsta nordens forna historia så väl i klimatiskt hänseende som i afseende å den herrliga växtverld, som fordom betäckt dessa nu ishöljda nejder — en samling alger af många tusental exemplar, utvisande dessa växters oväntadt rika och yppiga utveckling just under förloppet af den fyra månader långa polarnattens mörker — samt en rik samling zoologiska föremål, insamlade under nästan dagliga dragguingar under vinterns lopp, oftast under isen i mörker och vid en temperatur af — 30 till — 40°.

Med anledning af ofvan anförda omständigheter och i betraktande jemväl af det förhållande, att hamnen vid Mosselbay flera enskilda gånger under tiden från den 1 November till den 15 Maj varit isfri, så att under denna tid sjötjenstgöring å ångbåten Polhem varit af omständigheterna påkallad, — bland annat för att under en svår storm i slutet af Januari bispringa briggen Gladan — att nästan allt det af Polhem i polarhafvet förbrukade kol upptrasporterats till lämplig afhemtningssplats å Spetsbergens kuster af fartyg, som expeditionen särskildt för ändamålet förhyrt — äfvensom att af expeditionens medel blifvit till underbefäl och manskap å Polhem och Gladan till förhöjande af deras för en tjenstgöring, som varit förenad med så ovanliga besvär och faror, väl knappa aflöning, i kontant utbetald en summa stor 12,778 R:dr, oberäknadt diverse af expeditionen utdelad extra proviant, har Professoren Nordenskiöld uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift hemställt, huruvida icke bevekande skäl förefunnos att, i likhet med hvad som skett för 1868 års polarexpedition, för den nu ifrågavarande expeditionen medgifva eftergift dels af de ersättningsanspråk, som möjligen kunde ifrågakomma i afseende på kostnader för postångfartyget Polhems iståndbringande före afresan och efter återkomsten, dels af den på momenten c och d här ofvan beroende ersättningsskyldigheten, uppgående enligt uträkning af Flottans Räkenskaps-kontor i Carlskrona tillsammans 15,226 R:dr 5 öre, mot villkor att de af 1872—1873 års polarexpedition

hemförda samlingar, i likhet med samlingarne från 1868 års expedition, öfverlemnades till Kongl. Vetenskaps-akademien, för att, enligt de för sistnämnde expedition bestämda vilkor, fördelas emellan Riksmuseum i Stockholm och Museet i Göteborg.

Vetenskaps-akademien, hvars utlåtande häröfver blifvit infordradt, har i anledning deraf insändt och såsom uttryck af sin egen åsigt i ämnet åberopat ett yttrande af dess sakkunnige ledamöter, Öfver-direktören J. Åkerman samt Professorerne S. Lovén och N. J. Anderson, hvilka anfört, bland annat,

att ifrågavarande samlingar, för hvilkas innehåll i yttrandet närmare redogjordes, voro för en utvidgad naturhistorisk kännedom om den del af polartrakterna, från hvilken de voro hemtade, ett i hög grad värderikt material, på samma gång de för flera frågor af allmänare betydelse lemnade särdeles viktiga bidrag, hvarföre det ock vore mycket önskvärdt, om de komme landets museer tillgodo;

att, i fall samlingarne voro en persons egendom, som ville på lämpligaste sätt och med aulitande af nutidens naturaliehandel och andra utvägar, förvandla dem till penningar, de syntes kunna inbringa en summa, nära motsvarande den, om hvilken nu vore fråga, eller måhända till och med uppgående till dennas fulla belopp;

att den af Professor Nordenskiöld åberopade bestämmelse angående samlingarne, från 1868 års expedition, hvilken bestämmelse meddelats i Kongl. Brevet den 1 Maj 1868, innehölle, att de vetenskapliga samlingar, som under expeditionen gjordes, skulle, sedan först Vetenskaps-akademien af dem fått uttaga de exemplar, som för komplettering af Riksmusei samlingar funnos erforderliga, i återstående del öfverlemnas till Göteborgs museum samt,

att, derest Professor Nordenskiölds framställning i öfrigt vunne nådigt bifall, den äfven i nu förevarande hänseende syntes böra godkännas.

Kongl. Maj:t har tagit detta ärende i nådigt öfvervägande och vill, i betraktande af omförmälda expeditions vetenskapliga och fosterländska betydelse, härmed föreslå Riksdagen att samtycka, det nu ifrågavarande del af kostnaderna för densamma må, mot det att Professoren Nordenskiöld fullgör sitt i afseende å expeditionens samlingar gjorda erbjudande, af allmänna medel gäldas och i sådant afseende dels å Riksgäldskontoret till utgående under innevarande år anvisa ett belopp af 15,226 R:dr 5 öre, att användas till godtgörande af de omkostnader för sjöaflöning och utspisad proviant ombord å ångfartyget Polhem under expeditionen, som på grund af Kongl. Brevet den 15 Mars 1872 ålegat

Nordenskiöld att kronan ersätta, dels ock medgifva, att ej mindre ofvanberörda för en del, jemlikt Kongl. Brevet den 26 April 1872, å nämnda ångfartyg före expeditionen verkställda reparations- och tillbyggnadsarbeten af Postverket förskottsvis utgifna 3,970 R:dr 43 öre, än äfven kostnaden för fartygets återförsättande efter expeditionen i det skick, som för dess användande till postföring erfordras, må å Postverkets nästblifvande öfverskottsmedel få afskrifvas.

De till denna fråga hörande handlingar skola tillställas det Utskott, till hvars handläggning frågan varder af Riksdagen öfverlemnad; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

C. Fr. Wærn.

*Utdrag af Protokollet öfver Finans-ärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 6
Mars 1874.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern ADLERCREUTZ,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA,
Statsråden: BREDBERG,
BERG,
Friherre LEIJONHUFVUD,
WÆRN,
WENNERBERG,
BERGSTRÖM,
Friherre ALSTRÖMER och
WEIDENHELM.

Föredragande Departements-chefen uppläste härefter till justering följande, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, enligt Stats-Rådets enhälliga tillstyrkande, den 20 nästlidne Februari fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Riksdagen, nemligen:
Angående bestridande af en del kostnader för den under Professor A. E. Nordenskiölds ledning åren 1872—1873 företagna arktiska expedition.

Uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder gilla berörda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda; och skulle i enlighet med samma förslag nådiga Propositioner till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
Ludv. v. Platen.